

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор
Євген СОБОЛЬ
«21» травня 2026 року

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Левченка Дмитра Олександровича на тему: «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Витяг з протоколу фахового семінару кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка від 21 травня 2026 року

ПРИСУТНІ: 8 із 8 науково-педагогічних працівників кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка:

1. Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, доцент.
2. Філоненко Оксана Володимирівна, завідувач кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, професор.
3. Окольнича Тетяна Володимирівна, професор кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, професор.
4. Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, професор.
5. Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент.
6. Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент.
7. Черненко Олександр Володимирович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент.
8. Неборак Катерина Олександрівна, старший викладач кафедри освітніх наук.

На засіданні присутні:

1. Левченко Дмитро Олександрович, здобувач.
2. Маркова Олена Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури та медико-біологічних дисциплін, декан факультету спорту та фізичної культури Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

3. Язловецька Оксана Валентинівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури та медико-біологічних дисциплін Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

З присутніх науково-педагогічних працівників кафедри освітніх наук 4 доктори наук та 3 кандидати наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Голова засідання – Філоненко Оксана Володимирівна, завідувач кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, професор.

СЛУХАЛИ: Доповідь Левченка Дмитра Олександровича «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Науковий керівник: Савченко Наталія Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Тему дисертаційної роботи затверджено рішенням вченої ради Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 26 вересня 2022 р.).

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, зазначив, що сучасна система освіти в Україні перебуває на етапі реформування, що передбачає підвищення якості підготовки педагогічних кадрів, зокрема вчителів фізичної культури. У контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» та зростання вимог до професійної компетентності педагога особливого значення набуває дослідницька діяльність учителя, яка сприяє інноваційному розвитку освіти, удосконаленню методик викладання та підвищенню ефективності навчально-виховного процесу. Дослідницька діяльність учителя фізичної культури є важливим інструментом для аналізу й оптимізації фізичного виховання учнів, формування здорового способу життя та розвитку їхніх фізичних якостей.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності передбачає формування комплексу знань, умінь і навичок, необхідних для самостійного аналізу педагогічних явищ, розробки та впровадження інноваційних підходів у професійну практику. Однак сучасна система вищої педагогічної освіти не завжди повною мірою забезпечує розвиток дослідницької компетентності студентів, що зумовлює потребу в розробці відповідних педагогічних умов.

Аналіз системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури засвідчує наявність суперечностей, зокрема:

а) між зростаючими вимогами до дослідницької компетентності вчителя фізичної культури та недостатнім рівнем його підготовки до такої діяльності;

б) між необхідністю інтеграції дослідницьких методів у професійну практику та обмеженим методичним забезпеченням цього процесу в педагогічних вишах;

в) між теоретичною підготовкою студентів і недостатньою практичною спрямованістю на формування дослідницьких умінь;

г) між потребою у впровадженні інноваційних підходів до фізичного виховання та низьким рівнем мотивації студентів до дослідницької діяльності.

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Для досягнення поставленої мети виділено завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукові джерела та здійснити обґрунтування проблеми дослідницької діяльності учителя фізичної культури у системі освіти.

2. Виявити структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

3. Визначити критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

4. Розробити та теоретично обґрунтувати модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

5. Експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої педагогічної освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Узагальнено основні результати дослідження відповідно до логіки поставлених завдань.

Теоретичний аналіз наукових джерел засвідчив, що дослідницька діяльність учителя фізичної культури є складним, багатоаспектним феноменом із міждисциплінарним характером. У дисертації дослідницька діяльність учителя фізичної культури визначена як цілеспрямована, системна, інтелектуально-творча діяльність із отримання та застосування нових знань у галузі фізичного виховання і спорту, що реалізується через комплекс дослідницьких дій, спрямованих на вирішення професійно-педагогічних проблем і вдосконалення освітнього процесу. Специфіка цієї діяльності зумовлена інтеграцією педагогічних, психологічних, медико-біологічних і спортивних знань, а також прикладною орієнтацією, пов'язаною з вимірюванням фізичного стану учнів, аналізом ефективності фізичних навантажень і метрологічними вимірюваннями.

На підставі аналізу наукових підходів уточнено сутність поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» як інтегративного особистісно-професійного утворення, що відображає здатність і внутрішню спрямованість педагога до цілеспрямованого здійснення науково-педагогічного пошуку, аналізу й оптимізації навчально-виховного процесу з фізичного виховання та ґрунтується на системі знань, практичних умінь, ціннісних установок, аналітичних і рефлексивних здатностей.

Визначено чотирикомпонентну структуру готовності: мотиваційно-ціннісний компонент (внутрішня спонuka до наукового пошуку, усвідомлення цінності дослідницької діяльності); когнітивний компонент (методологічна база, знання про логіку педагогічного дослідження у галузі фізичного виховання); діяльнісно-практичний компонент (комплекс дослідницьких умінь і навичок, здатність реалізувати повний цикл дослідження); рефлексивно-

особистісний компонент (самоаналіз власної дослідницької діяльності, рефлексивна позиція дослідника).

Обґрунтовано систему критеріїв (мотиваційний, змістовий, процесуальний, рефлексивний) і показників оцінювання сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності та визначено три рівні її сформованості. Низький (репродуктивний) рівень характеризується переважно зовнішньою мотивацією, фрагментарністю знань, умінням відтворювати алгоритм дослідження лише за зразком та обмеженою здатністю до рефлексії. Середній (реконструктивний) рівень відображає усвідомлену мотивацію, системні знання про методологію, здатність самостійно виконувати окремі дослідницькі процедури та здійснювати часткову рефлексію. Високий (творчий) рівень характеризується стійкою внутрішньою мотивацією, методологічною культурою, здатністю до самостійного ведення повноцінного педагогічного дослідження й аналітичною рефлексивною позицією.

Аналіз змістового наповнення освітніх програм підготовки майбутніх учителів фізичної культури у ЗВО виявив системний недолік: відсутність у навчальних планах дисциплін, спрямованих на формування навичок організації та проведення науково-дослідної роботи у сфері фізичного виховання й спортивної діяльності. Констатувальний зріз підтвердив наслідки цього системного недоліку: переважна більшість студентів обох груп перебувала на низькому рівні готовності – від 50,0 % за когнітивним до 63,4 % за діяльнісно-практичним компонентом. Виявлено «декларативно-вчинковий розрив»: понад 70 % студентів декларували розуміння цінності дослідницької діяльності, проте лише 15 % демонстрували відповідну поведінкову готовність. Наведені факти обґрунтовують необхідність розробки цілісної системи педагогічних умов і моделі підготовки.

Побудовано авторську структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, що охоплює п'ять взаємопов'язаних блоків: цільовий (стратегічна і тактичні цілі, операційні завдання); концептуально-методологічний (підходи, принципи, ідеї); змістово-процесуальний (чотири змістові напрями: методологічні засади, методи дослідження у фізичному вихованні, дослідницька практика, наукова комунікація); організаційно-технологічний (педагогічні умови, форми, методи, засоби, педагогічна підтримка); результативно-діагностичний (критерії, рівні, поліметодична діагностика, зворотній зв'язок). Модель реалізується через трирівневу архітектуру: мікрорівень (II курс – пропедевтичний етап), мезорівень (III курс – операційний етап), макрорівень (IV курс – інтегративний етап), що забезпечує поступове нарощування дослідницької самостійності студента від роботи «за зразком» до ініціативного проектування і виконання власного педагогічного дослідження.

Теоретично обґрунтовано взаємопов'язані педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності: формування мотивації та ціннісного ставлення до дослідницької діяльності; інтеграції дослідницьких завдань у навчальний процес через моделювання реальних педагогічних ситуацій; розвитку аналітичних, проектних і комунікативних компетентностей студентів; забезпечення методичного супроводу для

самостійного вдосконалення дослідницьких умінь. Логіка кожної умови узгоджена з відповідним компонентом готовності та конкретним етапом моделі.

Експериментально перевірено ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності. Результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність запропонованих педагогічних умов, що виявилось у статистично значущому зростанні рівнів готовності студентів до дослідницької діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності. Перспективними напрямками подальших наукових розвідок є: розробка індивідуалізованих траєкторій підготовки для студентів із психологічними бар'єрами («страхом помилки») у дослідницькій діяльності; дослідження ефективності запропонованої системи в контексті підготовки вчителів фізичної культури до роботи в умовах інклюзивної освіти; розробка дистанційного і змішаного форматів реалізації авторської моделі з урахуванням вимог воєнного часу та постпандемічних освітніх трансформацій; вивчення довгострокових ефектів сформованої готовності в реальній педагогічній практиці випускників.

По доповіді було задано **10** запитань, на які доповідач дав вичерпні і ґрунтовні відповіді.

Запитання задавали:

Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, доцент. Шановний Дмитро Олександровичу, чому проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності є актуальною саме в сучасних умовах розвитку освіти?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. Актуальність дослідження зумовлена трансформацією сучасної освіти, переходом до компетентнісної моделі підготовки педагогів та потребою у вчителів фізичної культури, здатному не лише здійснювати практичну діяльність, а й аналізувати, оцінювати та вдосконалювати освітній процес на основі дослідницького підходу. У роботі дослідницька діяльність розглядається як важливий інструмент професійного розвитку вчителя та підвищення ефективності фізичного виховання.

Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, доцент. Шановний Дмитро Олександровичу, як у Вашому дослідженні трактується поняття «дослідницька діяльність учителя фізичної культури»?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. Дослідницька діяльність учителя фізичної культури визначається як цілеспрямована, системна, інтелектуально-творча діяльність, спрямована на отримання та застосування нових знань у галузі фізичного виховання і спорту. Вона реалізується через комплекс дослідницьких дій, необхідних для вирішення професійно-педагогічних проблем та вдосконалення освітнього процесу.

Філоненко Оксана Володимирівна, завідувач кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Дмитро Олександровичу, які методологічні підходи стали основою авторської концепції підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. Методологічну основу дослідження становлять системний, компетентнісний і діяльнісний підходи. Вони забезпечують цілісне бачення процесу підготовки, орієнтацію на формування інтегрованої професійної готовності та активне залучення студентів до реальної дослідницької діяльності.

Філоненко Оксана Володимирівна, завідувач кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Дмитро Олександровичу, які педагогічні умови забезпечують ефективність підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. Ефективність підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності забезпечується комплексом педагогічних умов, спрямованих на інтеграцію навчальної і дослідницької діяльності, поетапне ускладнення змісту підготовки, педагогічну підтримку студентів, розвиток рефлексії та міждисциплінарних зв'язків (формування мотивації та ціннісного ставлення до дослідницької діяльності; інтеграція дослідницьких завдань у освітній процес через моделювання реальних педагогічних ситуацій; розвиток аналітичних, проєктних і комунікативних компетентностей студентів; забезпечення методичного супроводу для самостійного вдосконалення дослідницьких умінь).

Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Дмитро Олександровичу, які методи дослідження були використані у Вашій роботі?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. У роботі використано комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів: аналіз наукових джерел, педагогічне моделювання, анкетування, тестування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики та експертне оцінювання.

Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Дмитро Олександровичу, у чому полягає практичне значення Вашого дослідження?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. Практичне значення полягає у створенні методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, можливості впровадження моделі у систему вищої педагогічної освіти та використанні результатів у викладанні професійно орієнтованих дисциплін.

Черненко Олександр Володимирович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Дмитро Олександровичу, як здійснювалася перевірка ефективності запропонованої моделі?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. Ефективність моделі перевірялася у процесі формування педагогічного експерименту шляхом порівняння показників готовності студентів контрольних та експериментальних груп.

Черненко Олександр Володимирович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Дмитро Олександровичу, яку роль у формуванні готовності відіграє педагогічна практика?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. Педагогічна практика є ключовим етапом професійного становлення, оскільки саме в реальних умовах школи студенти мають можливість застосовувати дослідницькі методи, аналізувати освітні ситуації та набувати досвіду професійної рефлексії.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Дмитро Олександровичу, які критерії використовувалися для оцінювання сформованості готовності?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. Оцінювання здійснювалося за мотиваційно-ціннісним, когнітивним, діяльнісно-практичним і рефлексивно-особистісним критеріями, які комплексно відображають професійну готовність майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Дмитро Олександровичу, уточніть як здійснювалася експертна перевірка Вашої моделі?

Левченко Д. О.: Дякую за запитання. До експертного оцінювання було залучено докторів і кандидатів педагогічних наук, які аналізували модель за критеріями логічної узгодженості, практичної придатності та повноти відображення досліджуваного явища. Середня оцінка моделі становила 4,6 бала з 5 можливих.

Виступи присутніх. З характеристикою наукової зрілості здобувача виступила **науковий керівник Савченко Н. С.**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітніх наук, яка відзначила, що у процесі навчання за освітньо-науковою програмою зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Левченко Дмитро Олександрович повністю виконав індивідуальний навчальний план, продемонстрував високий рівень наукової підготовки, здатність до самостійної науково-дослідницької діяльності, системного аналізу педагогічних явищ та вирішення актуальних проблем професійної педагогічної освіти.

Актуальність дисертаційного дослідження визначається сучасними тенденціями розвитку вищої педагогічної освіти, необхідністю формування дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури, посиленням ролі науково-дослідницької діяльності у професійному становленні педагога та потребою підготовки конкурентоспроможного фахівця, здатного до інноваційної професійної діяльності. У сучасних умовах реформування освіти особливого значення набуває підготовка вчителя фізичної культури, який володіє методологією педагогічного дослідження, здатний аналізувати ефективність освітнього процесу та здійснювати науковий пошук у галузі фізичного виховання і спорту.

Дисертацію виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що автором: – уперше цілісно досліджено проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності як психолого-педагогічну проблему сучасної вищої педагогічної освіти;

– розроблено структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності та визначено її компоненти;

– встановлено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності;

– теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови

ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності;

– розроблено й апробовано структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності в освітньому середовищі закладу вищої освіти;

– удосконалено форми, методи, засоби та технології розвитку дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Практичне значення одержаних результатів полягає у створенні програми спецкурсу «Основи дослідницької діяльності вчителя фізичної культури», методичних рекомендацій для викладачів і студентів, розробленні карток-алгоритмів, рефлексивних щоденників та діагностичного інструментарію для формування дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Матеріали дослідження можуть використовуватися в системі професійної підготовки педагогів, під час організації педагогічної практики та підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Суттєвою перевагою дисертації є її чітка логічна структура, ґрунтовність теоретичного аналізу та системність у розкритті проблеми дослідницької діяльності майбутніх учителів фізичної культури. Автором переконливо доведено, що дослідницька діяльність учителя фізичної культури є складним міждисциплінарним феноменом, який поєднує педагогічні, психологічні, медико-біологічні та спортивні знання.

На особливу увагу заслуговує розроблена здобувачем авторська структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, яка забезпечує поетапне зростання дослідницької самостійності студентів – від репродуктивного до творчого рівня.

Позитивно слід оцінити й організацію педагогічного експерименту, проведеного на базі закладів вищої освіти, результати якого підтвердили ефективність запропонованих педагогічних умов і методичного забезпечення формування дослідницької готовності майбутніх учителів фізичної культури.

У процесі виконання дисертаційного дослідження Левченко Дмитро Олександрович зарекомендував себе як наполегливий, відповідальний, працелюбний і творчий дослідник, здатний до самостійного наукового пошуку, критичного аналізу наукових джерел та ефективного впровадження результатів дослідження у практику професійної підготовки майбутніх педагогів.

Дисертація Левченка Дмитра Олександровича «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

З оцінкою дисертації Левченка Дмитра Олександровича виступили **рецензенти:**

– кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури та медико-біологічних дисциплін, декан факультету спорту та фізичної культури ЦДУ ім. В. Винниченка **Маркова О. В.**, яка відзначила, що проблема підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів в умовах реформування

системи освіти України, зокрема Концепції «Нова українська школа», належить до найбільш актуальних на сучасному етапі розвитку. Тенденція до підвищення вимог щодо професійної компетентності вчителя фізичної культури, який має бути не лише транслятором знань, а й аналітиком педагогічного процесу, відповідає загальному вектору інноваційного розвитку вищої школи. Усе це підтверджує високу актуальність теми пропонованого дослідження.

Дослідження було виконано в рамках науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти (нині кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481).

Здобувачем чітко визначено науковий апарат дослідження, при цьому об'єкт і предмет повністю узгоджуються із сформульованими метою і завданнями.

Наукова новизна дисертації є беззаперечною, оскільки автором:

вперше цілісно досліджено проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності як психолого-педагогічну проблему;

обґрунтовано та апробовано структурно-функціональну модель формування готовності до дослідницької діяльності, що охоплює п'ять взаємопов'язаних блоків;

розроблено чотирикомпонентну структуру готовності (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний) та встановлено критерії і рівні її сформованості;

теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено чотири педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх фахівців.

Погоджуємося з запропонованою автором структурою рецензованого дисертаційного дослідження, що містить 3 розділи.

Як вимагає логіка, в першому розділі – «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» – подано глибоку характеристику наукових праць щодо сутності й структури таких понять, як дослідницька діяльність, компоненти, критерії та рівні готовності студентів.

У другому розділі «Особливості формування готовності майбутніх учителів фізичної культури у ЗВО до дослідницької діяльності» Д. О. Левченко докладно представив концептуальні засади, описав авторську структурно-функціональну модель та розкрив зміст педагогічних умов.

Не викликає заперечень організація формувального етапу експерименту у третьому розділі. Авторська методика, що включає інноваційний навчальний проєкт та рефлексивні щоденники, довела свою ефективність. Особливої уваги заслуговує використання методів математичної статистики (t-критерій Стьюдента, d-Коена), які зафіксували статистично значуще зростання готовності в експериментальній групі ($t = 6,90$; $d = 1,07$) порівняно з контрольною.

Результати дослідження упроваджені у роботу Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. Результати дослідження апробовані на низці міжнародних та всеукраїнських конференцій, достатньою мірою висвітлені у 10 публікаціях автора.

Всі наукові положення й висновки дисертації є обґрунтованими. Достовірність і новизна результатів не викликають зауважень. Усі завдання, сформульовані дисертантом, вирішено, гіпотезу дослідження підтверджено.

Водночас робота не позбавлена деяких неточностей, а також містить положення, які спонукають до дискусії. До них можна віднести такі:

1. У роботі здійснюється ґрунтовний аналіз «навчальних планів» та «навчальних дисциплін». Разом із тим, з огляду на запровадження компетентнісного підходу, доцільним було б ширше співвіднести їх з сучасними категоріями «освітньо-професійних програм» (ОПП) та «програмних результатів навчання», у межах яких сьогодні формується дослідницька компетентність.

2. До бази дослідження та експерименту, поряд із майбутніми вчителями, включено здобувачів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». Розуміючи прагнення автора розширити експериментальну базу в межах спільних факультетів, питання повної екстраполяції запропонованої моделі (зокрема шкільної педагогічної практики) на суто тренерську спеціальність може стати предметом подальшої наукової дискусії.

3. Узагальнюючи результати академічної успішності з фахових дисциплін (наприклад, «Методика наукових досліджень у фізичному вихованні», «Спортивна метрологія»), варто було б детальніше врахувати можливу варіативність їх назв та змістового наповнення в умовах автономії різних університетів.

4. Дисертація містить поодинокі технічні похибки (наприклад, стилістичні неточності та окремі русизми), які, однак, мають суто редакційний характер і не впливають на розуміння наукового тексту.

Висловлені зауваження й побажання не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження Д. О. Левченка.

З огляду на актуальність, новизну, теоретичну й практичну значущість дослідження, достатню апробацію отриманих результатів на практиці й у фахових виданнях вважаємо, що дисертаційна робота на тему «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Левченко Дмитро Олександрович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

– кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури та медико-біологічних дисциплін ЦДУ ім. В. Винниченка **Язловецька О. В.**, яка зазначила, що сучасний етап реформування системи освіти України характеризується посиленням вимог до професійної підготовки педагогічних кадрів, здатних до професійного саморозвитку, творчого пошуку,

упровадження інновацій та використання дослідницьких підходів в освітньому процесі. У контексті реалізації Концепції Нової української школи, компетентнісного підходу та цифровізації освіти особливої актуальності набуває проблема формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності. Учитель фізичної культури сьогодні має бути не лише організатором освітнього процесу, а й активним суб'єктом дослідницької діяльності, здатним здійснювати педагогічний аналіз, проводити моніторинг фізичного стану здобувачів освіти, оцінювати ефективність фізкультурно-оздоровчих технологій та застосовувати сучасні підходи у професійній діяльності.

Саме тому дисертаційне дослідження Левченка Д. О. є актуальним, своєчасним і таким, що відповідає сучасним тенденціям розвитку педагогічної освіти.

Слід зазначити, що дисертація є складовою частиною науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти (нині кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481).

Позитивне враження справляє чітко сформульований науковий апарат дослідження. Об'єкт, предмет, мета та завдання дисертації взаємопов'язані й логічно узгоджені між собою, що свідчить про методологічну цілісність дослідження та належний рівень наукової культури автора. Обрані методи дослідження є адекватними поставленій меті та дозволили забезпечити достовірність і обґрунтованість отриманих результатів.

Наукова новизна роботи не викликає заперечень і полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, уточненні сутності ключових понять дослідження, визначенні структурних компонентів, критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності до дослідницької діяльності, а також розробленні й запровадженні відповідної структурно-функціональної моделі професійної підготовки.

Логічною та цілісною є структура дисертації, яка складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Структура роботи відповідає вимогам, що ставляться до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У першому розділі – «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» здійснено ґрунтовний аналіз психолого-педагогічної, методичної та наукової літератури з проблеми дослідження, розкрито сутність дослідницької діяльності вчителя фізичної культури, уточнено зміст поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності», визначено її структуру, компоненти, критерії, показники та рівні сформованості. Автором вдало поєднано сучасні підходи до професійної підготовки педагогів із особливостями підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах закладу вищої освіти.

Науковий інтерес викликає запропонована чотирикомпонентна структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, яка включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-практичний та рефлексивно-особистісний компоненти. Визначені автором критерії, показники та рівні сформованості готовності дозволили розробити відповідний діагностичний інструментарій та здійснити якісний аналіз результатів педагогічного експерименту.

У другому розділі – «Особливості формування готовності майбутніх учителів фізичної культури у ЗВО до дослідницької діяльності» представлено концепцію професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, розроблено структурно-функціональну модель та обґрунтовано педагогічні умови її реалізації в освітньому процесі закладу вищої освіти, розкрито зміст, форми та методи організації дослідницької підготовки здобувачів освіти. Автором акцентовано увагу на використанні інноваційних педагогічних технологій, активних методів навчання, науково-дослідних завдань та самостійної роботи студентів.

Особливу увагу привертає практична спрямованість роботи, орієнтація на формування у майбутніх учителів фізичної культури навичок наукового пошуку, аналізу інформації, педагогічного проектування та професійної рефлексії.

Заслуговує на увагу представлений автором міждисциплінарний підхід до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, що передбачає інтеграцію психолого-педагогічних, медико-біологічних та цифрових компонентів професійної освіти, а також використання ІКТ-інструментів у процесі формування дослідницької компетентності здобувачів освіти.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» представлено організацію та методику проведення педагогічного експерименту, здійснено аналіз успішності студентів із фахових дисциплін до та після експерименту, а також розкрито особливості реалізації педагогічних умов у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність запропонованих педагогічних умов та авторської моделі, про що свідчить позитивна динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності в експериментальній групі, підтверджена методами математичної статистики.

Практичне значення роботи полягає у розробці спецкурсу, методичних рекомендацій, діагностичного інструментарію (тести, кейс-завдання, рефлексивні самозвіти, аналітичні рубрики, листи спостереження) та навчально-методичного забезпечення професійної підготовки здобувачів освіти (картки-алгоритми для поетапного виконання дослідницьких завдань, рефлексивні щоденники та інше).

Комплексний характер дослідження, логічність викладу матеріалу, аргументованість висновків та належний рівень апробації результатів засвідчують наукову зрілість автора та завершеність проведеного дослідження.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію на 2 міжнародних і 3 всеукраїнських науково-практичних конференціях та відображені у 10 наукових публікаціях автора.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

У дисертації дотримано принципів академічної доброчесності. Використані ідеї та наукові положення інших авторів мають відповідні посилання і належним чином застосовані для обґрунтування результатів дослідження. Представлені до захисту наукові результати Левченка Д.О. є самостійними авторськими напрацюваннями, а текст роботи є оригінальним.

Оцінюючи загалом позитивно напрацювання Дмитра Олександровича за темою дослідження, відзначаючи актуальність, наукову новизну та практичне значення дисертаційної роботи, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання

1. На нашу думку, більш детальне висвітлення питань академічної доброчесності, культури педагогічного дослідження та етичних аспектів організації дослідницької діяльності майбутніх учителів фізичної культури сприяло б підвищенню науково-практичної цінності дослідження.

2. У підрозділі 2.3 (Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності) варто було б більш чітко розмежувати теоретичне обґрунтування педагогічних умов та опис практичних механізмів їх реалізації, оскільки в окремих фрагментах роботи простежується часткове дублювання теоретичних положень і практико-орієнтованих описів.

3. У процесі аналізу результатів педагогічного експерименту доцільно було б висвітлити можливі труднощі та обмеження реалізації запропонованих педагогічних умов в освітньому процесі закладів вищої освіти.

4. Певний науковий інтерес становило б ширше висвітлення зарубіжного досвіду підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, зокрема в країнах Європейського Союзу, де активно впроваджуються практико- та дослідницько-орієнтовані моделі професійної педагогічної освіти.

Проте висловлені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер, можуть бути предметом наукової дискусії та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, яка є цілісним, самостійним і завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному науково-методичному рівні.

Вважаємо, що дисертаційна робота Левченка Дмитра Олександровича на тему «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), а її автор – Левченко Дмитро Олександрович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

З оцінкою дисертації також **виступили:**

Завідувач кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, професор Філоненко О. В. зазначила, що Левченко Д. О. комплексно й всебічно висвітлив наукову проблему, яка до цього часу не була предметом спеціального вивчення. Актуальність дослідження обумовлюється тим, що сучасна система професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури потребує вдосконалення в аспекті формування їхньої дослідницької компетентності. На практиці часто спостерігається недостатній рівень готовності студентів до проведення педагогічних досліджень, опрацювання наукової інформації, застосування інноваційних технологій та здійснення рефлексивного аналізу власної професійної діяльності. Це свідчить про необхідність визначення й наукового обґрунтування ефективних педагогічних умов, які забезпечать якісну підготовку майбутніх фахівців до дослідницької діяльності. Крім того, інтеграція України до європейського освітнього простору орієнтує заклади вищої освіти на компетентнісний підхід, академічну мобільність, розвиток критичного мислення та дослідницьких умінь студентів. У таких умовах дослідницька діяльність стає важливим компонентом професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, оскільки сприяє розвитку його професійної самостійності, творчості, здатності до самоосвіти та професійного самовдосконалення. Тому дисертаційне дослідження Левченка Д. О. є актуальним і своєчасним є актуальним і своєчасним.

Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

Робота відзначається творчим пошуком, аргументованістю положень, доказовістю, новими підходами в оцінці подій і феноменів.

Заслуговує схвалення розроблена авторська структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, що охоплює п'ять взаємопов'язаних блоків: цільовий (стратегічна і тактичні цілі, операційні завдання); концептуально-методологічний (підходи, принципи, ідеї); змістово-процесуальний (чотири змістові напрями: методологічні засади, методи дослідження у фізичному вихованні, дослідницька практика, наукова комунікація); організаційно-технологічний (педагогічні умови, форми, методи, засоби, педагогічна підтримка); результативно-діагностичний (критерії, рівні, поліметодична діагностика, зворотній зв'язок). Модель реалізується через трирівневу архітектуру: мікрорівень (II курс – пропедевтичний етап), мезорівень (III курс – операційний етап), макрорівень (IV курс – інтегративний етап), що забезпечує поступове нарощування дослідницької самостійності студента від роботи «за зразком» до ініціативного проектування і виконання власного педагогічного дослідження.

Дисертаційна робота Левченка Д. О. слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Доцент кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, доцент Дубінка М. М. наголосив на актуальності та значущості порушеної проблеми, на недостатній розробці й науковому обґрунтуванні цієї проблеми в теорії і практиці.

Дисертація відзначається логікою побудови наукового апарату: чітко сформульована мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукова новизна роботи.

У роботі теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено взаємопов'язані педагогічні умови формування готовності: формування мотивації та ціннісного ставлення до дослідницької діяльності засобами аксіологічно орієнтованого змісту підготовки; інтеграція дослідницьких завдань у навчальний процес через моделювання реальних педагогічних ситуацій; розвиток аналітичних, проєктних і комунікативних компетентностей студентів засобами ІКТ-інструментів і контекстно-інтегрованого навчання; забезпечення методичного супроводу та рефлексивно-розвивального середовища у процесі педагогічної практики.

Отримані результати можуть бути використані під час організації педагогічної практики студентів, підготовки навчально-методичних матеріалів, тренінгових занять, а також у процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників і викладачів закладів вищої освіти. Крім того, зазначені напрацювання можуть бути інтегровані в систему післядипломної педагогічної освіти з метою розвитку дослідницької компетентності вчителів фізичної культури.

Апробація результатів дослідження на науково-практичних конференціях переконує, що матеріали дослідження мають теоретичну значущість та практичну цінність.

Отже, дисертація Левченка Дмитра Олександровича «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент Ляшенко Р. О., зазначив, що у дисертації коректно визначено об'єкт і предмет дослідження, логічно узгоджено його мету і завдання, застосовано адекватні методи дослідження, що у своїй сукупності дозволило Левченку Д. О. системно дослідити визначену проблему. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту, який відповідає поставленій меті. Текст дисертації оформлено згідно чинних вимог до данного виду робіт.

У роботі рельєфно представлено ступінь і основні напрями наукової розробки досліджуваної проблеми. Реалізація авторського наукового пошуку відображена і в науковій новизні, яка є і беззаперечною, і очевидною.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці програми спецкурсу «Основи дослідницької діяльності вчителя фізичної культури» та методичних рекомендацій для викладачів педагогічних

закладів вищої освіти й учителів фізичної культури, методичний посібник для викладачів ЗВО і студентів; картки-алгоритми для поетапного виконання дослідницьких завдань; рефлексивні щоденники; діагностичний інструментарій (тести знань, кейс-завдання, рефлексивні самозвіти, аналітичні рубрики, листи спостереження). Сформульовано чотири авторські методичні рекомендації для викладачів ЗВО: «дослідницьке збагачення» фахових дисциплін; упровадження навчального проєкту «Дослідницький проєкт учителя фізичної культури» у педагогічну практику; ІКТ як контекстуальний засіб дослідницької підготовки; наскрізна система рефлексивних практик.

Матеріали дисертації можуть застосовувати для розширення та оновлення змісту навчальних дисциплін: «Педагогіка», «Методика викладання фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання», «Педагогічна практика», «Інноваційні технології в фізичному вихованні», «Науково-дослідна робота студентів» та ін.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Левченка Дмитра Олександровича «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» цілком відповідає вимогам, що висувуються до робіт такого типу, і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент Бабенко Т. В. вказала, що у контексті реформування системи вищої освіти України особливого значення набуває підготовка конкурентоспроможного, компетентного й творчого педагога, здатного не лише здійснювати освітній процес, а й проводити науково-дослідницьку діяльність, аналізувати професійні проблеми та впроваджувати інноваційні підходи у практику фізичного виховання. Сучасний учитель фізичної культури має володіти не тільки методиками навчання та розвитку фізичних якостей учнів, а й умінням здійснювати педагогічний аналіз, оцінювати ефективність власної діяльності, використовувати наукові методи дослідження для розв'язання професійних завдань. Це обумовлено потребою підвищення якості фізичного виховання, збереження здоров'я молодого покоління та популяризації здорового способу життя.

У дисертації чітко сформульовано понятійний апарат дослідження. Відповідно до об'єкта і предмета визначено мету, у логічному взаємозв'язку з ними висунуті завдання, які надалі підтверджені результатами дисертаційного дослідження.

Авторські положення та висновки відзначаються високим ступенем достовірності, теоретичною обґрунтованістю та практичною спрямованістю отриманих результатів. Отже, основні рекомендації виконаного дослідження доведені дисертантом до рівня можливості їх практичного застосування.

У висновках викладено найбільш важливі результати дисертації та можливі напрями продовження дослідження за тематикою дисертації.

У дослідженні використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів супроводжується посиланням на джерело опублікування.

Дисертаційна робота Левченка Дмитра Олександровича на тему: «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до

дослідницької діяльності» є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову цінність та практичну значущість, і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Заслухавши і обговоривши доповідь Левченка Дмитра Олександровича, а також за результатами попередньої експертизи представленої дисертації на засіданні кафедри освітніх наук прийнято висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Левченка Дмитра Олександровича на тему: «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Головуюча на засіданні:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Оксана ФІЛОНЕНКО

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури та медико-біологічних
дисциплін, декан факультету спорту
та фізичної культури
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Олена МАРКОВА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури
та медико-біологічних дисциплін
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Оксана ЯЗЛОВЕЦЬКА

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Левченка Дмитра Олександровича
«Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури
до дослідницької діяльності», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки**

Актуальність дослідження. Сучасна система освіти в Україні перебуває на етапі реформування, що передбачає підвищення якості підготовки педагогічних кадрів, зокрема вчителів фізичної культури. У контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» та зростання вимог до професійної компетентності педагога особливого значення набуває дослідницька діяльність учителя, яка сприяє інноваційному розвитку освіти, удосконаленню методик викладання та підвищенню ефективності навчально-виховного процесу. Дослідницька діяльність учителя фізичної культури є важливим інструментом для аналізу й оптимізації фізичного виховання учнів, формування здорового способу життя та розвитку їхніх фізичних якостей.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності передбачає формування комплексу знань, умінь і навичок, необхідних для самостійного аналізу педагогічних явищ, розробки та впровадження інноваційних підходів у професійну практику. Однак сучасна система вищої педагогічної освіти не завжди повною мірою забезпечує розвиток дослідницької компетентності студентів, що зумовлює потребу в розробці відповідних педагогічних умов.

Актуальність дослідження на державному рівні зумовлена положеннями Закону України «Про освіту» (2017 р.), Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.) та Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) у яких визначено пріоритети інноваційного розвитку освіти, компетентнісний підхід, інтеграцію освіти, науки й інновацій, а також вимоги до якості підготовки педагогічних кадрів у закладах загальної середньої і вищої освіти. Важливе значення для дослідження мають також Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016 р.), що орієнтує на інтеграцію дослідницьких підходів у професійну діяльність учителя та оновлений Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН України від 29.08.2024 №1225), який конкретизує вимоги до професійних, зокрема дослідницько-аналітичних і рефлексивних компетентностей педагога. У системі таких нормативно-правових орієнтирів постає об'єктивна потреба у цілеспрямованому формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності в умовах сучасної вищої педагогічної освіти.

Проблема підготовки педагогів до дослідницької діяльності частково висвітлена в працях вітчизняних і зарубіжних учених. Теоретичні основи професійної підготовки вчителя розробляли: В. П. Андрущенко, С. С. Вітвицька, О. М. Власенко, О. А. Дубасенюк, І. А. Зязюн, А. І. Кузьмінський, Н. Є. Мойсеюк, С. О. Сисоева, М. М. Фіцула, В. В. Ягупов, а питання дослідницької діяльності в освіті розглядали В. В. Арлачов, І. Бойко, Н. Г. Денисенко, Т. А. Жижко, Л. Л. Лисенко, О. Марченко, П. В. Мороз,

А. В. Проскурін та В. С. Стадніченко, В. В. Прошкін, О. В. Раєвнева, Х. П. Хоменко та В. С. Стадніченко, О. В. Черненко та інші. Окремі аспекти підготовки вчителів фізичної культури досліджували О. Ю. Ажиппо, О. О. Безкопильний, С. В. Гаркуша, М. В. Данилевич, М. Т. Данилко, Л. О. Демінська, Є. А. Захаріна, Т. Ю. Круцевич, І. А. Максимчук, О. В. Отравенко, Н. С. Савченко, Н. М. Самсутіна, А. В. Сватъєв, Н. І. Степанченко, Н. І. Степанченко, Л. П. Суценко, О. В. Тимошенко, П. В. Хоменко, О. В. Язловецька та інші.

Однак, проблема формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності залишається недостатньо розробленою, особливо в контексті сучасних викликів освіти.

Аналіз системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури засвідчує наявність суперечностей, зокрема:

а) між зростаючими вимогами до дослідницької компетентності вчителя фізичної культури та недостатнім рівнем його підготовки до такої діяльності;

б) між необхідністю інтеграції дослідницьких методів у професійну практику та обмеженим методичним забезпеченням цього процесу в педагогічних вишах;

в) між теоретичною підготовкою студентів і недостатньою практичною спрямованістю на формування дослідницьких умінь;

г) між потребою у впровадженні інноваційних підходів до фізичного виховання та низьким рівнем мотивації студентів до дослідницької діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 26 вересня 2022 року).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та практичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій підтверджена теоретико-методологічною обґрунтованістю його основних положень; застосуванням методів, адекватних до предмета, мети та завдань дисертації; зіставленням отриманих даних із результатами інших досліджень. Достовірність підтверджується результатами апробації на численних конференціях.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вперше:

– цілісно досліджено проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності як психолого-педагогічну проблему в умовах сучасної вищої педагогічної освіти;

– розроблено структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності та визначено її компоненти (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-практичний, рефлексивно-особистісний);

– встановлено критерії, показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності;

– теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності (цілеспрямоване формування мотиваційно-ціннісного ставлення; інтеграція методологічної підготовки з фаховим змістом; включення студентів у систему поетапних дослідницьких практик; систематичний розвиток рефлексивної позиції дослідника);

– розроблено й апробовано структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності в освітньому середовищі закладу вищої освіти.

– уточнено сутність поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» як інтегративного особистісно-професійного утворення, що відображає здатність і внутрішню спрямованість педагога до цілеспрямованого здійснення науково-педагогічного пошуку, аналізу й оптимізації навчально-виховного процесу з фізичного виховання та ґрунтується на системі знань, практичних умінь, ціннісних установок, аналітичних і рефлексивних здатностей.

– удосконалено форми, методи, засоби та технології розвитку дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Уточнено сутність поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» як інтегративного особистісно-професійного утворення, що відображає здатність і внутрішню спрямованість педагога до цілеспрямованого здійснення науково-педагогічного пошуку, аналізу й оптимізації навчально-виховного процесу з фізичного виховання та ґрунтується на системі знань, практичних умінь, ціннісних установок, аналітичних і рефлексивних здатностей.

Удосконалено форми, методи, засоби та технології розвитку дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці програми спецкурсу «Основи дослідницької діяльності вчителя фізичної культури» та методичних рекомендацій для викладачів педагогічних закладів вищої освіти й учителів фізичної культури, методичного посібника для викладачів ЗВО і студентів; картки-алгоритма для поетапного виконання дослідницьких завдань; рефлексивного щоденника; діагностичного інструментарію (тестів знань, кейсу-завдання, рефлексивних самозвітів, аналітичних рубрик, листів спостережень). Сформульовано чотири авторські методичні рекомендації для викладачів ЗВО: «дослідницьке збагачення»

фахових дисциплін; упровадження навчального проєкту «Дослідницький проєкт учителя фізичної культури» у педагогічну практику; ІКТ як контекстуальний засіб дослідницької підготовки; наскрізна система рефлексивних практик.

Матеріали дисертації можуть застосовуватися для розширення та оновлення змісту навчальних дисциплін: «Педагогіка», «Методика викладання фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання», «Педагогічна практика», «Інноваційні технології у фізичному вихованні», «Науково-дослідна робота студентів» та ін.

Отримані результати можуть бути використані під час організації педагогічної практики студентів, підготовки навчально-методичних матеріалів, тренінгових занять, а також у процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників і викладачів закладів вищої освіти. Крім того, зазначені напрацювання можуть бути інтегровані в систему післядипломної педагогічної освіти з метою розвитку дослідницької компетентності вчителів фізичної культури.

Результати дослідження *впроваджено* в освітній процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/16 від 18 лютого 2026 року), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 453 від 24 лютого 2026 року), Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 15-н від 24 лютого 2026 року).

Апробація та впровадження результатів дисертації. Основні положення і результати дослідження апробовано на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема:

– *міжнародних* – Міжнародній науково-практичній конференції «Scientific Research: Modern Innovations and Future Perspectives» (Монреаль, Канада, 23–25 лютого 2026 р.), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи» (Львів, 20–21 листопада 2025 р.);

– *всеукраїнських* – Всеукраїнській науково-практичній конференції «Осінні читання освітян. Освіта під час війни: актуальні аспекти, ефективні форми та безпечний простір» (Чернігів, 30 жовтня 2025 р.), «Здоров'я та суспільство в умовах війни» (Кропивницький, 2025 р.), «Актуальні питання права та соціально-економічних відносин» (Кропивницький, 2025 р.).

Оцінка структури дисертації, її мови і стилю викладання. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (180 найменувань на 20 сторінках), 12 додатків на 26 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 238 сторінки, з них основного тексту – 179 сторінки. Текст містить 1 рисунок і 16 таблиць.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Результати дисертаційної роботи висвітлено в 4 одноосібних наукових працях, які відображають основні висновки дослідження у наукових фахових виданнях України. Додатково відображено наукові результати докторської дисертації у 5 тезах науково-практичних конференцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Наукові публікації, які відображають основні наукові результати дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Левченко Д. Роль та місце підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до науково-дослідницької діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. Вип. 218. С. 309–314. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-218-309-314>

2. Левченко Д. Дидактичні засади науково-дослідницької діяльності майбутніх вчителів фізичної культури. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2025. Вип. 219. С. 432–441. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-219-432-441>

3. Левченко Д. Формування позитивної мотивації майбутніх учителів фізичної культури до науково-дослідницької діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2025. Вип. 221. С. 497–500.

4. Левченко Д. Методика підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія*. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2026. № 85. С. 67–72. <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2026-85-67-72>

Наукові публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

Тези в матеріалах науково-практичних конференцій:

5. Левченко Д. Педагогічні умови підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до науково-дослідницької діяльності. *Здоров'я та суспільство в умовах війни: збірник наукових статей*. Кропивницький : Вид-во ЦІРоЛ, 2025. Вип. 1. (5). У 3 т. Т.1.С. 313–319.

6. Левченко Д. Реалізація педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності. *Актуальні питання права та соціально-економічних відносин: збірник наукових статей*. Кропивницький : Вид-во ЦІРоЛ, 2025. Випуск 1 (7). С. 49–55.

7. Левченко Д. Аналіз ефективності формування дослідницької компетентності майбутніх вчителів фізичної культури : *Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи: тези доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 20–21 листопада 2025 року)*. Львів, 2025. С. 162–163. <https://science.lpnu.ua/qm-2025/proceedings> (англ.); <https://science.lpnu.ua/uk/qm-2025/tezy-dopovidey>

8. Левченко Д. Дослідницька діяльність вчителя фізичної культури як психолого-педагогічна проблема. *Осінні читання освітян. Освіта під час війни: актуальні аспекти, ефективні форми та безпечний простір: матеріали I Всеукраїнської наук.- практи. конф. (м. Чернігів, 30 жовтня 2025 р.) / голов. ред. В. О. Аніщенко ; Пенітенціарна академія України. Чернігів : ПАУ, 2025. 345 с. С. 41–44.*

9. Левченко Д. Дидактичні принципи підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до дослідницької діяльності в спорті. *Scientific Research:*

Modern Innovations and Future Perspectives: Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference (February 23-25, 2026, Montreal, Canada). European Open Science Space. С. 316–321.

Публікації Левченка Д. О. відповідають усталеним вимогам, достатньо повно відображають суть та результати виконаного дослідження.

Рекомендації дисертації до захисту з урахуванням наукової зрілості пошукувача.

Дисертація Левченка Дмитра Олександровича «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», п. 28 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами).

З урахуванням цього кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка рекомендує завершене самостійне дослідження Левченка Дмитра Олександровича «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

За затвердження висновку проголосували: «за» – 8; «проти» – немає; «утримались» – немає.

Головуюча на засіданні:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Оксана ФІЛОНЕНКО

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури та медико-біологічних
дисциплін, декан факультету спорту
та фізичної культури
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Олена МАРКОВА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури
та медико-біологічних дисциплін
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Оксана ЯЗЛОВЕЦЬКА

«21» травня 2026 р.

